

GAMMA

LANDELIJKE ORGANISATIE
VOOR
SOCIAAL-CULTUREEL
WERK

Landelijk bureau
vereniging Gamma:
Nieuwegracht 4
Utrecht

Telefoon:
030-33 43 14*

Korrespondentieadres:
Postbus 14004
3508 SB Utrecht

ENKELE IDEEEN TEN BEHOEVE
VAN DE ONTWIKKELING VAN
ALCOHOLPREVENTIEPROJECTEN
IN HET JEUGD- EN JONGERENWERK

A. Leenders (Gamma)
P. van Soomeren
(Bureau Van Dijk en Van Soomeren)
met medewerking van:
H. Stevense (Gamma)

augustus 1987

van dijk & van soomeren bv

postadres: mariotteplein 9 1098 nw amsterdam
kantoor: van diemenstraat 10-12 amsterdam
telefoon: 020-257537-266970

INHOUD

	Pagina
1 Inleiding	1
2 Doel van de oriënterende werkzaamheden	2
3 Van een afbakening naar een uitgangspunt	3
3.1 Drie begrippen centraal	3
3.2 Alles hangt met alles samen	4
3.3 Een essentiële keuze: jongeren als startpunt	5
3.4 Een tweetraps model	6
4 Alcohol en jongeren: aanzet tot een integrale benadering	7
5 Proefprojecten	10
6 Alcoholgebruik en jongeren	11
6.1 Inleiding	11
6.2 De jongeren	11
6.3 Andere betrokkenen	12
7 Experimentele projecten	14
7.1 Inleiding	14
7.2 Opzet van de experimenten	15
Bijlage 1: Jongerenwerkvoorzieningen (een indeling)	
Bijlage 2: Jongeren en hun leefsituatie	
Bijlage 3: Alcoholgebruik in de leefwereld van jongeren	

1 INLEIDING

In mei 1987 vonden twee oriënterende bijeenkomsten plaats waaraan werd deelgenomen door:

- de heer J.L. Vollers (Afdeling Welzijnsbeleid Verslaafden, Ministerie van WVC);
- mevrouw J. Kapteyn (Afdeling Welzijnsbeleid Verslaafden, Ministerie van WVC);
- de heer A. Leenders (Gamma);
- de heer H. Stevense (Gamma);
- de heer P. van Soomeren (Bureau Van Dijk en Van Soomeren).

Op deze bijeenkomsten stond de vraag centraal welke rol het jongerenwerk zou kunnen spelen bij het uitvoeren van een alcoholmatigingsbeleid.

Deze vraag was met name actueel gezien de uitkomsten van een eind 1986 gehouden onderzoek naar alcoholgebruik in het jongerenwerk*.

Eén van de aanbevelingen van het onderzoek luidt: "Er dient op korte termijn een aantal experimenten te worden opgezet, met het oog op de ontwikkeling van een actief alcohol-preventiebeleid".

Op grond van het besprokene verstrekte het Ministerie van WVC in juni 1987 een subsidie aan Gamma en Bureau Van Dijk en Van Soomeren om op dit terrein een nadere oriëntatie uit te voeren.

Leeswijzer

In deze notitie treft men het resultaat van deze oriëntatie aan. Allereerst staan we in hoofdstuk 2 kort stil bij het doel dat we met de oriënterende werkzaamheden voor ons zagen.

Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een afbakening gegeven van het onder handen te nemen terrein. Deze afbakening resulteert tenslotte in een basisvisie die men onzes inziens zou moeten hanteren.

In hoofdstuk 4 wordt -voortbouwend op hoofdstuk 3- een eerste schets gegeven van een integrale benadering van het 'probleemveld' jongeren en alcohol.

Hoofdstuk 6 (en de daaraan gekoppelde bijlage 2 en 3) gaat in algemene termen iets dieper in op het alcoholgebruik binnen de jeugdcultuur. Hierbij snijden we de vraag aan wie daarbij betrokkenen zijn.

In hoofdstuk 7 geven we tenslotte enige concrete ideeën over de opzet en uitvoering van een aantal lokaal op te starten experimentele alcoholmatigingsprojecten.

*= 'Alcoholgebruik en jongerenwerk', verslag van een exploiterend onderzoek in club- en buurthuizen en jongerencentra, uitgevoerd door de SWOAD, gefinancierd door WVC.

2 DOEL VAN DE ORIENTERENDE WERKZAAMHEDEN

Van meet af aan stond vast dat de werkzaamheden een oriënterend en inventariserend karakter hadden.

Door de onderzoekers werd het volgende doel voor hun werkzaamheden geformuleerd:

- het ontwikkelen van een overzicht (matrix) van de relevante groepen personen of instanties die maatregelen zouden kunnen nemen die leiden tot een matiging van het alcoholgebruik bij jongeren in jongerencentra.

Van belang is dat na het behalen van dit doel (met andere woorden als het overzicht er echt zou liggen) een tweede doel in het vizier zou komen:

- het bezien van de mogelijkheden om te komen tot een aantal experimenten (proefprojecten) in een gering aantal lokaties gericht op alcoholmatiging van jongeren via jongerencentra.

Het stellen van dit tweede (langere termijn) doel had als groot voordeel dat bij de oriënterende werkzaamheden van de onderzoekers de blik steeds gericht moest blijven op de concrete praktijk. De uitkomsten van de oriëntatie zouden immers de basis moeten vormen voor eventueel te zijner tijd op te zetten experimenten die gericht zijn op het via jongerencentra matigen van het alcoholgebruik onder jongeren.

3 VAN EEN AFBAKENING NAAR EEN UITGANGSPUNT

Gezien de breedte en diversiteit van het terrein (jongeren, jongerenwerk, alcoholmatiging) werd direct al door de onderzoekers het gevaar gesignaleerd dat de onderhavige werkzaamheden en de eventueel in de toekomst op te zetten experimentele projecten vast zouden lopen in een toenemende verbreding qua doelen en doelgroepen.

Dit is het effect van 'de boom, de boom, wordt hoe langer hoe dikker'; met als gevolg een toenemende vaagheid en onduidelijkheid en tenslotte een 'resultaat nul'.

In zo'n geval zijn enige bewust gehanteerde oogkleppen onontbeerlijk.

De onderzoekers hebben daarom geprobeerd de volgende gedachtengang vast te houden.

3.1 Drie begrippen centraal

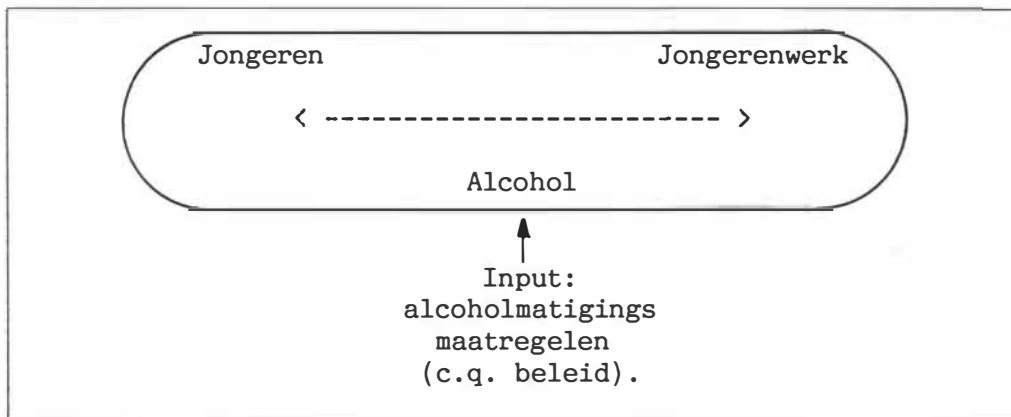
De volgende drie begrippen staan centraal: jongerenwerk, jongeren en alcoholmatiging.

Jongerenwerk: dit lijkt op het eerste gezicht misschien een duidelijk afgebakend terrein; bij nadere beschouwing valt dat echter nogal tegen. In bijlage 1 wordt nader op de mogelijke onderverdelingen ingegaan.

Jongeren: ook dit is een nogal breed begrip; we 'beperken' ons tot de leeftijdsgroep 10-25 jaar, waarbinnen vervolgens weer een analytisch onderscheid gemaakt kan worden tussen: jonge tieners (10-12), oudere tieners (13-15), adolescenten (16-21) en jong volwassenen (21-25). In hoofdstuk 5 en bijlage 2 zullen we op deze subgroepen nog uitgebreid terugkomen. Wel is van belang dat we jongeren zien als de primaire doelgroep: wij (dat wil zeggen WVC + onderzoekers) willen bereiken dat jongeren hun alcoholgebruik matigen. Hiermee zijn we aangekomen bij het laatste centrale begrip.

Alcoholmatiging: op zich is de inhoud van dit begrip redelijk duidelijk; van belang is wel dat we ons beperken tot alcoholmatiging van jongeren (10-25) waarbij de matiging bovendien bereikt moet worden middels maatregelen die in, door, of met medewerking van, het jongerenwerk worden genomen. De drie centrale begrippen kunnen we als volgt in een schema zetten.

Schema 1:

Een interessant punt waar naar aanleiding van dit schema nog op gewezen kan worden, is het gegeven dat de relatie jongeren - alcohol - jongerenwerk al zo oud is als de weg naar het jongerencentrum. Deze relatie is echter thans zowel intern (door het jongerenwerk zelf) als extern (onder andere WVC, Justitie, Politie) tot een probleem gedefinieerd.

- Intern: "dat gezuip van de bezoekers is een probleem aan het worden (c.q. is een probleem geworden); er wordt teveel gedronken in ons centrum".
- Extern: "jongeren drinken teveel; we kunnen daar ook via het jongerenwerk misschien iets aan doen".

3.2 Alles hangt met alles samen

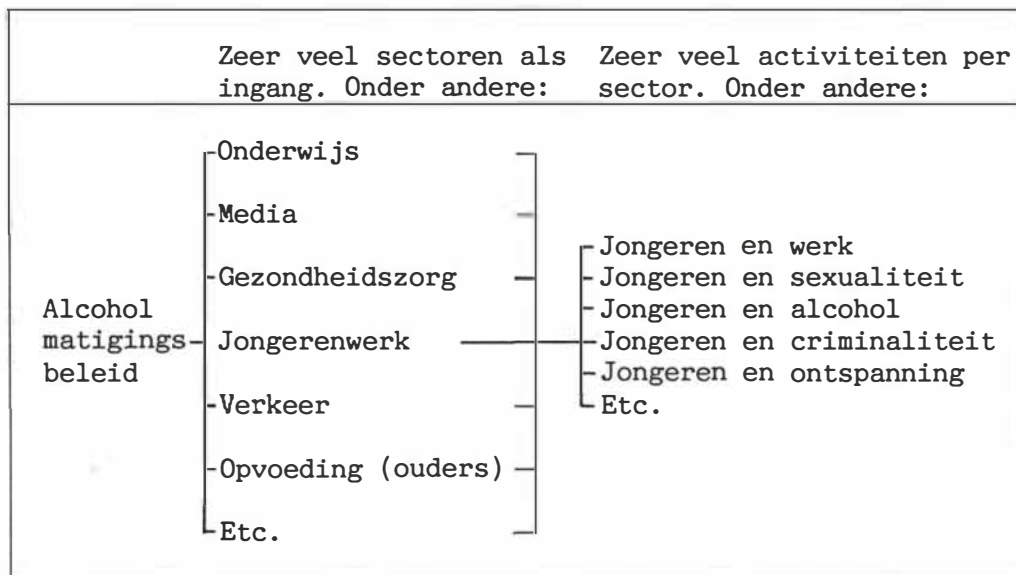
Het schema en de bovenstaande probleemformuleringen zijn echter een ernstige simplificatie.

In feite omvatten de begrippen jongeren, alcoholmatiging en jongerenwerk een veel breder scala:

- **Jongeren** ontplooiën zeer veel activiteiten en gedragingen. Dat loopt van het leggen van een kaartje, via het slopen van een bushokje, tot het organiseren van een bierestafette. Wij zijn (als rare gedeformeerde onderzoekers/beleidsmakers) alleen geïnteresseerd in die bierestafette.
- **Jongerenwerk** loopt inhoudelijk van het organiseren van een thema-avond over het invullen van een T-biljet tot het tappen van pils aan de bar van het jongerencentrum. Ook hier weer geldt dat wij alleen geïnteresseerd zijn in het laatste.
- 'Ons' begrip is dan ook: **Alcoholmatiging**. Ook bij de uitvoering van een alcoholmatigingsbeleid kan men heel wat kanten uit: van postbus 51 tot een project in een jongerencentrum. Dit is een essentieel punt dat men maar al te makkelijk over het hoofd ziet: het doel waarnaar wij streven is dat jongeren hun alcoholgebruik gaan matigen en daarbij is het jongerenwerk één (van de vele) ingangen die door de beleidsmakers gekozen kunnen worden.

Uitgaande van deze gedachten komen we tot het volgende schema dat iets meer recht doet aan de complexiteit van het probleem waarvoor we staan:

Schema 2:

Aan de hand van dit schema valt thans duidelijk te zien dat we hier te maken hebben met een probleem waarbij 'alles met alles samenhangt'.

- Men kan alcoholmatiging via heel veel verschillende sectoren van de grond krijgen.
- Elk van die sectoren heeft zo zijn eigen mogelijkheden om activiteiten te ontplooiën in de richting van specifieke doelgroepen. De doelgroep die onze interesse heeft is vanzelfsprekend 'jongeren'.

3.3 Een essentiële keuze: jongeren als startpunt

We zouden ons probleem nu heel rigoureuus kunnen afbakenen door alleen aandacht te geven aan de lijn (volgens schema 2): alcoholmatiging -----> jongerenwerk -----> jongeren. Voor de beleidsmaker is dit een zeer aantrekkelijke optie: zijn of haar probleem (alcoholmatiging) wordt daarmee immers het startpunt van de reeks. Het jongerenwerk wordt dan de ingang die gebruikt wordt om het probleem van de beleidsmaker bijna letterlijk 'door te trechteren'. De jongeren hoeven -met de trechter in de mond- alleen nog maar te slikken. Onze enigszins cynische beschrijving maakt al duidelijk dat deze werkwijze voor een beleidsmaker misschien wel zeer efficiënt is, maar dat we de effectiviteit (wordt er inderdaad gematigd?) laag inschatten. De oorzaak daarvan ligt in een complex van factoren waarbij de belangrijkste ongetwijfeld is dat jongeren zich die trechter niet in de mond laten duwen (of er zou alcohol door moeten stromen in plaats van alcoholmatiging!).

Alcohol en zeker alcoholmatiging is in de belevingswereld van jongeren geen 'issue'*. Voor jongeren is alcoholgebruik eigenlijk geen probleem; het is een probleem voor beleidsmakers. Jongeren omschrijven hun -al dan niet overmatige- alcoholgebruik eerder met woorden als "te gek", "gein gehad hoor", "gelachen dat we hebben ...", etc.

Voor jongeren is alcohol in feite een onderdeelje van hun leefwereld. Een deeltje uit een veel meer omvattend patroon van vrijetijds besteding.

Als we dit laatste gegeven het gewicht willen geven dat het onzes inziens toekomt, betekent dit in concreto dat we de leefwereld van jongeren als startpunt moeten nemen.

Het uitgangspunt wordt dan dat een alcoholmatigingsproject gericht moet worden op een concrete groep jongeren (in de gemeente x) en dat daarbij allereerst bekeken moet worden welke rol alcohol speelt in het patroon van vrijetijdsbesteding van die jongeren. Pas als hierover meer duidelijkheid bestaat kunnen de beste -op die situatie en die jongeren (met dat vrijetijdspatroon) toegesneden- maatregelen bedacht worden. Goede of slechte alcoholmatigingsmaatregelen voor jongeren zijn dan ook nauwelijks te formuleren. Goed of slecht moet steeds gezien worden in relatie tot de specifieke groep jongeren en hun specifieke vrijetijdspatroon (en de rol van alcohol daarin) waar het op dat moment om gaat.

3.4 Een tweetraps model

Deze gedachte lijkt misschien op het eerste gezicht uit te monden in een volstrekt relativisme: het op algemeen (landelijk) niveau uitdokteren van strategieën, doelen en maatregelen lijkt een nutteloze en onmogelijke opgave; dat kan immers pas in de concrete lokale situatie waarbij de jongeren letterlijk voor de deur staan.

Deze zeer relativiserende weg willen we echter niet inslaan. Onze invalshoek kan eerder omschreven worden als een tweetraps model:

1. Allereerst kan op algemeen (landelijk) niveau een aantal ideeën geformuleerd worden die men zou kunnen zien als hypothesen. Deze hypothesen vormen de input voor de volgende stap.
2. Op concreet lokaal niveau zullen vervolgens deze algemene ideeën in samenspraak met de betrokken projectuitvoerder (bijvoorbeeld een jongerenwerker) en op basis van een analyse van de desbetreffende situatie en jongeren omgesmeed moeten worden tot reëel uitvoerbare en effectieve maatregelen.

De tweede stap van dit model wordt in het volgende hoofdstuk nader onderbouwd en uitgewerkt. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 5 en bijlage 2 nader in op een aantal nogal theoretische doelgroeponderscheiden, doelen en mogelijke maatregelen.

*= Let wel: wat je met alcohol en/of veel drinken kunt bereiken (de roes, de durf, het stoer zijn en indruk maken op ...), dat is wel een issue.

4 ALCOHOL EN JONGEREN: AANZET TOT EEN INTEGRALE BENADERING

In het voorgaande hoofdstuk trokken we de conclusie dat het -al dan niet overmatige- alcoholgebruik van jongeren onderdeel uitmaakt van een veel breder patroon van vrijetijdsbesteding dat jongeren hebben.

Alcoholgebruik kan een integraal onderdeel uit maken van zo'n patroon. Dat patroon zal van groep tot groep verschillen al naar gelang de leeftijd van de jongeren, het type buurt en plaats waarin men woont, het type jongerenwerk, externe invloeden, etc. Voor al deze verschillende patronen geldt echter, dat alcoholgebruik bijna onmogelijk als 'aparte factor' te isoleren is.

De consequentie hiervan is helaas dat alcoholmatiging ook niet geïsoleerd aangepakt kan worden. Zo'n geïsoleerde aanpak (de aanpak met 'matigings-oogkleppen' op) is tot mislukken gedoemd: het slaat niet aan bij de doelgroep, het blijft bij symptoombestrijding, etc.

Een voorbeeld ontleend uit een heel andere discipline kan hier verhelderend werken:

Er is een zeer druk kruispunt waar zeer veel ongelukken plaatsvinden en waar grote filevorming optreedt. De eerste reactie van iemand die deze problemen wil oplossen, zal zijn om aan het kruispunt zelf te gaan sleutelen (verkeerslichten en dergelijke). Dat kan misschien korte tijd enige opluchting geven (iets minder ongelukken, meer files), maar dit is symptoombestrijding als het kruispunt deel uitmaakt van een veel groter patroon van verplaatsingen. Stel bijvoorbeeld dat de drukte op het kruispunt (= het probleem) eigenlijk veroorzaakt wordt door het feit dat 'wonen', 'werken' en 'winkelen' zo uiteengelegd zijn dat iedereen als een gek heen en weer moet gaan rijden. Als zoiets uit een nadere analyse zou blijken, kan men het kruispuntprobleem opeens heel anders definiëren en heel anders gaan oplossen. Met het bouwen van woningen op andere lokaties lost men dan het probleem op het kruispunt op.

Als we dit voorbeeld van toepassing brengen op ons probleem (jongeren en alcohol) betekent het dat we dus eerst zicht moeten hebben op het patroon van vrijetijdsbesteding van een concrete groep jongeren. Net zoals de 'verplaatsingen' uit het voorbeeld pasten in een breder patroon, zal alcoholgebruik passen in een breder patroon. Dat patroon kennen maakt de weg vrij voor het verzinnen en toepassen van 'matigingsmaatregelen'. In deze optiek is het heel goed mogelijk dat de gekozen maatregelen op een heel andere plek door heel andere sectoren worden uitgevoerd (in het voorbeeld lossen immers de volkshuisvesters tenslotte een verkeersprobleem op).

Essentieel in deze gedachtengang is de rol van een goede probleemanalyse ter plekke. Via zo'n analyse (of: onderzoek) zal men immers een beeld moeten krijgen van de jongeren waar het om gaat, wat ze doen (op welke tijd en welke plaats), wat de rol is van alcohol (het 'waarom' van hun alcoholgebruik).

Het kunnen uitvoeren van een dergelijke analyse vergt enige onderzoeksvaardigheid maar vergt bovenal kennis van de lokale situatie en de jongeren ter plekke. In een -onzes inziens verouderde- visie zou men voor dit werk een (externe) onderzoeker inhuren. Dat zou voor een proefproject misschien qua kosten nog wel haalbaar zijn, maar als er sprake is van veel meer projecten zal gezocht moeten worden naar een bestaande 'lokale jongeren specialist' (die eventueel extern ondersteund wordt). Voor deze taak lijken mensen uit het jongerenwerk ons zeer goede kandidaten. Zij zijn immers bij uitstek deskundig op dit terrein: zij weten wat jongeren doen in hun vrije tijd*.

Op basis van deze analyse moeten maatregelen bedacht worden. Ook daarvoor zou de jongerenwerker kunnen zorgen, omdat hij het beste weet (vanuit zijn analysefunctie) wat, wanneer, door wie, aan maatregelen genomen kan worden.

Die maatregelen hoeven echter lang niet altijd in of door het jongerenwerk zelf uitgevoerd te worden. Andere sectoren (zie schema 2 in hoofdstuk 3) kunnen hier ook zeer nuttig werk leveren. Dat zal ook wel moeten, want het patroon van vrijetijdsbesteding (en de rol van alcohol daarin) van jongeren overlapt meerdere sectoren. De aanpak (= matigingsbeleid) zal dan ook vanuit verschillende sectoren moeten plaatsvinden. Wij pleiten daarbij voor enige onderlinge afstemming.

Er moet dus iemand zijn, die in het geheel aan maatregelen (en de daarbij betrokken uitvoerders) een initiërende en coördinerende rol speelt.

In principe kan deze coördinatiefunctie in het jongerenwerk zelf ondergebracht worden, mits het lokale draagvlak dat toelaat (bijvoorbeeld opgehangen aan een stedelijke of regionale koepel). Is er lokaal niet voldoende draagvlak binnen het jongerenwerk, dan kan overwogen worden om de coördinatiefunctie bij de gemeentelijke overheid onder te brengen.

Tenslotte zal het zo tot stand gekomen pakket van maatregelen geëvalueerd moeten worden. Tijdens de uitvoering van de maatregelen zal het verloop van de uitvoering (het proces) gevolgd moeten worden, daarnaast zal op de een of andere wijze vastgesteld moeten worden wat de effecten van de genomen maatregelen zijn.

Recapitulerend komen we hiermee tot het volgende ideaaltypische rijtje aan taken die in het kader van een lokaal en integraal alcoholmatigingsproject gericht op jongeren uitgevoerd zouden moeten worden.

*- Er zijn natuurlijk meer deskundigen: de cafébaas, de disco beheerder, etc. Deze deskundigen zijn echter moeilijker 'grijpbaar' en minder constant aanwezig. In onze visie moet de jongerenwerker wel bij dit soort personen informatie inwinnen ten behoeve van zijn analyse.

Deskundigheidsfunctie (jongerenwerker):

- onderzoek doen onder jongeren;
- beschrijving van het patroon van met name vrije tijds activiteiten van deze jongeren;
- afbakening van de rol die alcohol in dat patroon speelt;
- het (in samenspraak met anderen) bepalen van strategieën en maatregelen die -door het jongerenwerk en/of door anderen- uitgevoerd zouden kunnen worden;
- het op de reële haalbaarheid toetsen van de zelf uit te voeren maatregelen (zelfs de beste maatregelen blijken soms ten gevolge van praktische randvoorwaarden onhaalbaar);
- het zelf uitvoeren van maatregelen.

Coördinatiefunctie (koepel/gemeente):

- het -in samenwerking met andere 'maatregeluitvoerders'- opstellen van een definitief plan van aanpak (wie doet wat wanneer?);
- het coördineren van de uitvoering van maatregelen;

Evaluatiefunctie (gemeente/externen):

- het volgen van de effecten (bijsturen);
 - het evalueren van het gehele project qua uitvoering (procesevaluatie) en qua effecten;
 - het op basis van de evaluatie beschrijven van de leereffecten (hoe kan het; hoe kan het beter; hoe moet het niet).
- Deze beschrijving is lokaal vervolgens weer input voor het volgende (verbeterde!) project. Daarnaast kunnen ook anderen (andere gemeenten bijvoorbeeld) veel hieraan hebben.

Dit rijtje is vanzelfsprekend een soort 'ideaal takenpakket'. Het zal lang niet altijd haalbaar blijken om alle taken op 'hoog niveau' uit te laten voeren. Dat is afhankelijk van de lokale situatie, beschikbare tijd, geld, de kwaliteit en motivatie van de betrokkenen etc.

Met zekerheid kan nu echter al opgemerkt worden dat de jongerenwerker vaak een aantal vaardigheden zal missen die wel een essentiële rol in het proces (rijtje) innemen. De jongerenwerker zal in dat opzicht -zeker in het proefproject stadium- dan ook extern ondersteund moeten worden.

Het betreft daarbij vooral:

- het leren uitvoeren van een bruikbare analyse (met name voor wat betreft de methodologische kanten);
- het leren formuleren van strategieën en maatregelen op basis van zo'n analyse.

Coördinerende en evaluerende activiteiten zullen, zoals gezegd, meestal in handen gelegd moeten worden van derden. Overigens kan de jongerenwerker wel een (grote) rol spelen bij de uitvoering van de evaluatie.

5 PROEFPROJECTEN

Het idee is nu om aan de hand van een gering aantal proefprojecten te bezien of onze ideeën in de praktijk haalbaar blijken. In de proefprojecten zal dan met name aandacht besteed moeten worden aan de vaardigheden die de jongerenwerker thans onzes inziens nog onvoldoende heeft. Taken die te hooggegrepen zijn voor de jongerenwerker zullen elders ondergebracht moeten worden. De coördinatie kan opgehangen worden bij een bestaande lokale of regionale koepelorganisatie of bij de gemeente. Het opzetten van de evaluatie en het ondersteunen van de lokaal betrokkenen (bij voorkeur jongerenwerker) bij de uitvoering daarvan zal in eerste instantie moeten liggen bij deskundigen op onderzoeksgebied.

De opgedane ervaringen in de proefprojecten kunnen dienen om te komen tot een soort handleidingen (do it yourself kits) die elders gebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld: deel 1: hoe analyseer ik?; deel 4: hoe evalueer ik?).

In hoofdstuk 7 presenteren we nog een aantal ideeën over deze proefprojecten waarbij we tevens nader ingaan op de rol die wij erbij zouden kunnen spelen.

6 ALCOHOLGEBRUIK EN JONGEREN

6.1 Inleiding

Algemene uitspraken over het alcoholgebruik van jongeren in Nederland zijn moeilijk te geven. Vooral als je iets wil zeggen over de wijze van alcoholgebruik. Van plaats tot plaats zal dat verschillen. Verschillen die door een veelheid van factoren worden bepaald: uitgaansmogelijkheden, gemeentelijk beleid etc. Toch valt er in algemene zin iets over jongeren en alcoholgebruik te zeggen. Een indeling in leeftijdsgroepen biedt hier het meeste houvast.

Iedere leeftijdsgroep kent een specifieke leefsituatie. Hoe die er precies uit ziet is niet te zeggen, maar op grond van onze ervaringen en kennis van het werkveld kunnen we ons een beeld per leeftijdscategorie vormen en van het gebruik van alcohol daarbinnen. Op deze indeling in leeftijdsgroepen gaan we in paragraaf 6.2 en vooral in bijlage 2 dieper in.

We weten dat jongeren zelden in hun eentje drinken. Alcohol wordt gebruikt met anderen.

Alcohol wordt in het jeugdcafé geschonken, op straat met vrienden gedronken of op feestjes gebruikt. Die anderen zijn in kaart te brengen. We kunnen in het algemeen hun positie ten opzichte van de jongeren aangeven en we kunnen aangeven of ze direct of indirect met jongeren (en hun alcoholgebruik) te maken hebben.

Over de jongeren en de bij de jongeren betrokken opvoeders 'beïnvloeders' doen we algemene uitspraken. Die uitspraken zijn op te vatten als een soort van theorie. Het zijn veronderstellingen over wat we in de lokale proefprojecten denken aan te treffen.

Onder invloed van de ervaringen die we in de projecten opdoen, zal onze 'theorie' verfijnd, uitgebreid of herzien worden. Hieronder werken we voor de twee groepen, de jongeren en de bij de jongeren betrokkenen, die vooronderstellingen nader uit.

6.2 De jongeren

Wanneer we de leefsituatie van jongeren in kaart willen brengen, dan kunnen we gebruik maken van een indeling die in de pedagogische literatuur dikwijls wordt gehanteerd (zie bijlage 2 voor een gedetailleerde profilering van de genoemde groepen):

- de groep van jonge tieners (10 tot en met 12 jaar);
- de oudere tieners (13 tot en met 15 jaar);
- de adolescenten (16 tot en met 21 jaar);
- de jong volwassenen (21 tot en met 25 jaar).

Leeftijd is een belangrijk indelingscriterium. Iedere leeftijdscategorie kent namelijk een eigen jongerencultuur. Zo'n cultuur is een geheel van opvattingen en gedragingen die zo'n leeftijdsgroep van andere groepen onderscheidt. Daartoe behoren ook de rechten en plichten die voor zo'n groep gelden.

Een jongere op weg naar volwassenheid doorloopt de verschillende jongerenculturen in betrekkelijk korte tijd. De jonge tiener mag geen alcohol drinken, maar als 12-jarige wordt aan vaders borrel geproefd om enkele jaren later gezellig een pilsje mee te drinken.

Hoe beleven jongeren zelf die rechten en plichten? En hoe ligt dat voor jongens ten opzichte van meisjes?

Matigingsmaatregelen die aansluiten bij, of rekening houden met de opvattingen van jongeren zullen waarschijnlijk effectiever zijn dan maatregelen die daaraan voorbij gaan.

Zoals al gezegd, gaan we in bijlage 2 uitgebreider in op de driehoek jongeren, jongerenwerk en alcohol. Het onderscheid in vier leeftijdscategorieën wordt daar nader in uitgewerkt.

6.3 Ander betrokkenen

Nemen we de leefwereld van jongeren onder de loupe, dan zijn de ouders de opvoeders die het dichtst bij de jongeren staan. Zij worden op de voet gevolgd door bijvoorbeeld leraren aan de scholen.

In volgorde van nabijheid tot de leefwereld van jongeren ontmoeten we in het 'circuit' rond jongeren de volgende groepen van betrokkenen (zie voor een schematisch overzicht van deze personen bijlage 3):

1. Personen, die zorgen dat er gematigd wordt in de jongerenwerkinstelling:
 - de vrijwilligers;
 - de beroepskracht;
 - de beheerder;
 - de bestuursleden.
2. Personen, die als taak hebben nieuwe methoden inzake alcoholmatiging te ontwikkelen en over te dragen:
 - jeugdconsulenten bij begeleidingsorganisaties;
 - preventiefunctionarissen bij instellingen als CAD's en RIAGG's.
3. Personen, die alcoholmatiging onder jongeren in hun beleid uitdragen:
 - politieagent;
 - ambtenaar jeugdzaken;
 - wethouder;
 - gemeenteraad;
 - burgemeester;
 - commissaris van politie;
 - officier van justitie.

De drie groepen staan in een nauwe relatie tot elkaar.

De organisatie voor jongerenwerk kan vanuit haar doelstelling kritische vragen stellen bij het alcoholgebruik onder jongeren. Het ligt dan voor de hand om als organisatie te kijken welk alcoholbeleid in de instelling wordt gevoerd. Daarbij zullen vragen rijzen als "hoe kunnen we matigen" etc. Bestuursleden, beroepskracht en vrijwilligers zullen rond de tafel moeten gaan zitten om met elkaar een nieuw beleid te maken.

Hierbij wordt ondersteuning geboden door tweedelijns functionarissen. Daarnaast is het de taak van deze personen om preventieve methoden van omgaan met alcohol onder jongeren te ontwikkelen en in het werkveld te introduceren.

De laatste groep van betrokkenen heeft in indirecte zin met het alcoholgebruik te maken.

De ambtenaar jeugdzaken bereidt subsidieveranderingen voor waarin het alcoholgebruik in instellingen aan de orde komen. Een wethouder voert een expliciet alcoholreguleringsbeleid met nauwkeurige regels over het alcoholgebruik in zijn gemeente. Politie, officier van justitie en burgemeester kijken vanuit de openbare orde naar het alcoholgebruik van jongeren. Ook zij zijn van invloed op de wijze waarop jongeren met alcohol omgaan.

7 EXPERIMENTELE PROJECTEN: EEN EERSTE OPZET

7.1 Inleiding

Uit de voorgaande hoofdstukken is naar voren gekomen dat onzes inziens een op jongeren gerichte aanpak in het kader van een alcoholmatigingsbeleid zeker vruchten af kan werpen. Ook zal duidelijk geworden zijn dat het jeugd- en jongerenwerk daarbij een zeer belangrijke rol kon spelen.

Bij deze -voor de WVC-beleidsmakers positieve- boodschap, hebben we echter tegelijkertijd flink wat relativeringen en randvoorwaarden gegeven. Zo zal zo'n aanpak alleen van de grond komen als lokaal goed ingespeeld wordt op wat we noemden 'de leefwereld' van de desbetreffende doelgroep jongeren. Verder plaatsten we de kanttekening dat de bedoelde alcoholmatigingsaanpak nooit alleen door één jongerenwerker (of één centrum) lokaal van de grond getrokken kan worden. De jongerenwerkers missen daarvoor niet alleen een aantal essentiële vaardigheden, maar daarbij komt nog dat 'onze' aanpak een integrale aanpak moet zijn (de leefwereld van jongeren is immers ook 'integraal' en bestaat niet alleen uit het jongerencentrum); zo'n integrale aanpak vereist wel dat het jongerenwerk zal moeten samenwerken met anderen.

Een en ander resulteerde (zie onder andere hoofdstuk 4) in een boel woorden en begrippen die over het algemeen minder juichend ontvangen worden: analyses uitvoeren, samenwerking zoeken, plannen maken (en qua haalbaarheid toetsen), methoden ontwikkelen, coördineren, evalueren

Hoe saai dit alles ook mag klinken, er is hier wel sprake van essentiële voorwaarden. Succesvolle en aansprekende actie is in dit geval het zichtbare topje van een ijsberg die merendeels bestaat uit geanalyseer, gecoördineer, geëvalueer en dergelijke. De zaak wordt er nog lastiger op als we beseffen dat met al dit soort zaken nog nauwelijks enige ervaring is opgedaan in de driehoek jongeren/jongerenwerk/alcoholmatiging.

Om in zo'n situatie het bijltje er maar bij neer te gooien en het jongerenwerk af te schrijven als een geschikte 'matigingsingang' lijkt op het eerste gezicht misschien vrij rationeel. In zo'n geval laat men echter onzes inziens toch een veelbelovende weg links liggen: jongeren hebben -zeker waar het alcoholmatiging betreft- de toekomst. Bovendien heeft een lokale -specifiek op jongeren gerichte- aanpak zich bij andere problemen meer dan bewezen en zich dubbel en dwars terugbetaald (zie onder andere de voorbeelden van integrale buurtprojecten tegen vandalisme).

Kort samengevat: 'onze' ideeën lijken moeizaam en lastig, maar zijn zeker het proberen waard.

Het zal dan ook nauwelijks verbazing wekken dat we sterk voorstander zijn van het opzetten van een beperkt aantal lokale projecten (experimenten) waarin ervaring opgedaan kan worden met deze aanpak.

7.2 Opzet van de experimenten

Bij de op te zetten experimenten vormen de gedachten uit deze notitie de centrale leidraad.

Doel:

De experimenten zouden onzes inziens een drieledig doel moeten hebben:*

- Het in een concrete situatie uitproberen van de door ons voorgestelde integrale aanpak.
Dit 'uitproberen' heeft enerzijds betrekking op het proces van het project (komt het van de grond, wie doen mee, hoeveel moeite/geld kost het, etc.).
Anderzijds heeft dit 'uitproberen' ook betrekking op het effect van het project (hoeveel 'matiging' levert het project op, wat zijn de neveneffecten, etc.).
Willen we over proces en effect redelijk gefundeerde uitspraken kunnen doen dan is een goede evaluatie absoluut vereist.
- Het ontwikkelen van methodieken, technieken, maatregelen en materialen die elders op lokaal niveau praktisch bruikbaar zijn om vergelijkbare projecten op te zetten.
Het centrale idee is immers dat we de experimenten vrij zwaar begeleiden en evalueren, opdat we daar zoveel van leren (en het geleerde toegankelijk vastleggen) dat men elders het grotendeels zelf af kan.
Ook dit betekent weer dat we de experimenten goed en van nabij moeten volgen (evaluatie!) en dat de kennis vervolgens toegankelijke (bijvoorbeeld in de vorm van handleidingen) vastgelegd wordt. In hoofdstuk 5 spraken we in dit kader over 'Do it yourself kits'.
- Het -middels succesvolle projecten- aan anderen laten zien dat de voorgestelde aanpak het waard is om toegepast te worden. Botweg gezegd: reclame voor deze aanpak.
In feite is dit doel een resultante van het eerste doel en het is daaraan natuurlijk ook ondergeschikt: als 'onze' aanpak niet of slecht werkt, moet -en kan- je er ook geen reclame voor maken.

Aantal:

De vraag hoeveel experimenten er idealiter opgezet zouden moeten worden, is moeilijk te beantwoorden.
De bovengrens qua aantal wordt niet alleen ingegeven door de kosten, maar ook door de mogelijkheid om alles nog goed te kunnen 'managen' qua begeleiding en evaluatie. Tien experimenten zijn onzes inziens niet goed meer te managen**.
De ondergrens qua aantal wordt met name ingegeven door de mate van generaliseerbaarheid van de uitkomsten (zie de drie doelen).

*= Deze doelen zijn thans nog vrij globaal geformuleerd en behoeven te zijner tijd verfijning.

**= Let wel: dit geldt voor dit specifieke geval, omdat we kiezen voor een klein groepje externe begeleiders en evaluatoren (+ 4 mensen). We willen er immers vrij sterk 'bovenop zitten'.

Eén experiment in een grote stad, met beroepskrachten uit een eigen jongerencentrum vol adolescenten, is niet generaliseerbaar naar de situatie in een rustige kleine stad met een door vrijwilligers gerund centrum met alleen tienerwerk. De relevante selectiecriteria zijn:

- doelgroep jongeren (vergelijk de vierdeling in hoofdstuk 6 en bijlage 2);
- de deling beroepskracht/eigen centrum versus vrijwilligers/eigen centrum (ingebouwd jongerenwerk valt onzes inziens af);
- de mate van verstedelijking*.

Dit beperkte lijstje criteria levert gelijk al ongeveer 20 cellen op, waarbij elke cel met tenminste een experimenteel project gevuld zou kunnen (moeten?) worden.

Dat wordt dus veel te veel (zie 'bovengrens'). En er zal dus scherper geselecteerd moeten worden. Ten dele zal dit langs zeer praktische lijnen geschieden: welke veelbelovende projecten (projecten waarvoor al een draagvlak lijkt te bestaan) dienen zich aan.

Gemakshalve gaan we bij onze verdere berekeningen vooralsnog uit van ongeveer 5 projecten.

Taakverdeling:

We gaan er vanuit dat de experimentele projecten een vrij zware externe begeleiding, evaluatie en rapportage behoeven**.

Deze kan aangeboden worden van de kant van de makers van deze notitie: Gamma en Bureau Van Dijk en Van Soomeren.

Een logische taakverdeling lijkt te zijn:

- inhoudelijke projectbegeleiding, methodiek ontwikkeling: Gamma;
- onderzoekstechnische begeleiding en evaluatie: Bureau Van Dijk en Van Soomeren.

Op deze wijze wordt het meeste recht gedaan aan de specialisaties van beide participanten. Een aantal taken zal -en kan- echter 50/50 verdeeld worden.

Een nadere detaillering treft men overigens aan bij de nog volgende taakomschrijving.

*= Dit criterium vereist nog een nadere uitwerking. 'Verstedelijking' doet op zichzelf immers niets. Het is in feite een indicator voor 'de cumulatie van andere problemen naast alcohol'. Dit uitgaande van de veronderstelling dat hoe groter de stad is, hoe hectischer het leven van jongeren.

**= Zie voor een onderbouwing onder andere hoofdstuk 4 en paragraaf 7.1.

Werkzaamheden:

Het zal duidelijk zijn dat bij het opzetten, uitvoeren, begeleiden en evalueren van de experimentele proefprojecten nogal wat werk komt kijken. In het onderstaande geven we een globaal overzicht van de belangrijkste werkzaamheden die door externen (Gamma/Bureau Van Dijk en Van Soomeren) uitgevoerd kunnen worden.

Per taak geven we een globale tijdsindicatie in dagen (verdeeld naar Gamma en Bureau Van Dijk en Van Soomeren).

Fase A: opzetten projecten

	Gamma	VD en VS
1 Maken 1 ^e onderzoeksopzet	2	2
2 Eerste ruwe selectie cases (+ 10 stuks). Gesprekken ter plekke, overleg, en dergelijke	5	5
3 De 1 ^e onderzoeksopzet (zie 1) meer toesnijden op de 'poten- tiële cases' en een aantal 'project deelname voorwaarden' formuleren ("als u meedoet vereist dat wel dat u ...")	1	1
4 Definitieve selectie cases (we gaan er hier gemakshalve vanuit dat er 5 cases overblijven)	p.m.	p.m.
5 Per case een projectplan (doen) maken (wat gaan betrokkenen in deze desbetreffende gemeente doen) Een soort organisatorische 'spoor- boekje' of netwerkplan (hoe loopt de planning) Begeleiding hierbij (met name door Gamma: 5x5 dagen)	25	5
6 Vaststelling van de definitieve inhoud van het onderzoek (defini- tief onderzoeksplan/evaluatie- structuur). De projectplannen per case (zie 5) zijn hier een bijlage bij NB: het onderzoeksplan en de eva- luatieopzet kan per case natuurlijk iets anders zijn	5	5
Fase A Subtotaal	38	18

Fase B: onderzoek onder jongeren

Het eigenlijke onderzoek wordt uitgevoerd door het jongerenwerk terplekke. Aanvullend is echter het volgende noodzakelijk:

1 Methodologische begeleiding bij het opzetten van het onderzoek en (in mindere mate) bij de uitvoering	5	25
---	---	----

2 Begeleiding bij inhoudelijke rapportage van elk van de 5 onderzoeken (1 dag redactie per rapportage)	-	5
3 Evaluatie tijdens de rit van deze onderzoeken, uitmondend in een eerste bruikbare concepttekst voor de 1 ^e do it yourself kit ("hoe doe ik onderzoek onder jongeren")	5	10
Fase B Subtotaal	<u>10</u>	<u>40</u>

Fase C: Van onderzoek naar actie

In deze fase moeten de onderzoeks-uitkomsten en aanbevelingen vertaald worden in concrete maatregelen die in het jongerenwerk en door anderen genomen moeten worden. Een en ander moet resulteren in een lokaal integraal actieplan met betrekking tot alcoholmatiging. Met name deze activiteiten zijn qua tijdsbeslag zeer moeilijk in te schatten.*

De schatting is dan ook enigszins een slag in de lucht:

25 15

De beschrijving van het voorgaande proces is voor algemeen gebruik natuurlijk zeer nuttig. De uitkomst wordt daarmee de 2^e do it yourself kit ("hoe kom je tot een reëel uitvoerbaar lokaal actieplan")

10 10

Fase C Subtotaal 35 25

Fase D: projectuitvoering/evaluatie

De activiteiten betreffen hier:

- 1 Het begeleiden van de in uitvoering zijnde projecten
- 2 De evaluatie van de projecten
- 3 Het maken van een evaluatieverslag in de vorm van de 3^e do it yourself kit ("hoe voert men lokaal een project uit (het proces) en wat levert het op(de effecten)")

25 -

- 25

10 10

Fase D Subtotaal 35 35

*• Als het onderzoek resulteert in zeer concrete actiepunten en als iedereen meteen aan de slag wil en kan om deze actiepunten uit te voeren is het tijdsbeslag voor iedereen bijna nihil. Helaas: zo werkt het nooit. In de praktijk is meestal heel wat 'trekken en duwen' en heel wat overleg nodig.

Algemene activiteiten		
Begeleidingscommissie	12	12
Overleg Gamma/Van Dijk en Van Soomeren	12	12
	—	—
Totaal generaal	142	142

De voorgaande uitsplitsing naar werkzaamheden dient men te zien als een eerste indicatie. Een nadere uitwerking en verfijning zou plaats kunnen vinden in de eerste stap van fase A.

We wijzen er bovendien op dat veel afhankelijk is van het aantal cases: een case meer (of minder) scheelt al snel in totaal ongeveer 40 dagen (20 Gamma, 20 Van Dijk en Van Soomeren)

Periode:

We gaan er vanuit dat het geschetste proces in zijn geheel iets meer dan een jaar in beslag zal nemen. Als de start eind 1987 valt, zal de feitelijke projectuitvoering in de zomer van 1988 kunnen aanvangen. De eindevaluatie zal dan waarschijnlijk net in 1989 terecht komen.

Overigens kan met deze planning enigszins geschoven worden.

BIJLAGE 1 JONGERENWERKVOORZIENINGEN (EEN INDELING)

Er is tot nu toe geen exact cijfermatig overzicht van het aantal jongerenwerkvoorzieningen in Nederland. Dit heeft te maken met:

- de diversiteit van de werksoort: het jongerenwerk wordt ingedeeld zowel naar de categorale groep waar ze zich op richt als naar de manier van werken;
- per instelling worden verschillende werksoorten, waaronder het jongerenwerk, uitgevoerd. Jongerenwerk wordt daarbij aangeboden naast cultureel werk, ouderenwerk of vrouwenwerk;
- onduidelijkheid over wat wel en wat niet tot jongerenwerk moet worden gerekend (bijvoorbeeld werklozenprojecten).

In 1978 werd het laatst door het NIMAWO een onderzoek gehouden naar open jongerencentra. Toen werd gesproken over 300 centra met beroepskrachten.

Recentelijk deed LAST een onderzoek naar jeugdwerkloosheid.

In totaal kwam het onderzoek uit op 425 jongerencentra waar beroepskrachten werken en zo'n 200 centra die worden gedraaid door vrijwilligers.

Als globale indeling van het jongerenwerk wordt een indeling in drieën gehanteerd:

- Ingebouwd jongerenwerk: beroepsmatig jongerenwerk, naast andere werksoorten, uitgevoerd in club- en buurthuizen: circa 1000 instellingen.
- Beroepsmatig jongerenwerk in eigen centra: circa 400 centra.
- Vrijwillig jongerenwerk in eigen centra: circa 200 centra.

Daarnaast wordt het werk verdeeld naar categorie van deelnemers:

- tienerwerk;
- randgroepenwerk;
- etnisch jongerenwerk;
- werken met jeugdige werklozen;
- meidenwerk.

Tot slot is er ook sprake van een indeling in manieren van werken:

- jongerenopbouwwerk, gericht op het betrekken van de sociale omgeving bij de uitvoering van het werk;
- open jongerenwerk, gericht op de culturele en educatieve aspecten van de vrije tijdsbesteding van jongeren;
- straathoekwerk, gericht op het aanspreken en ontmoeten van jongeren in hun leefwereld;
- randgroepjongerenwerk, gericht op het integraal bijeen brengen van verschillende leefwereld-problematieken van jongeren in een centrum.

De bovenstaande typologieën lopen in de praktijk door elkaar heen. Dat maakt het extra moeilijk om het werk te plaatsen. Tot slot kan nog aangetekend worden dat de laatste tijd een ontwikkeling gaande is om jongerenwerkers in de steden via pooling en het oprichten van stedelijke werkgevers ambulant te laten opereren.

BIJLAGE 2 JONGEREN EN HUN LEEFSITUATIE

Een indeling naar leeftijd met een omschrijving naar cultuur en alcoholgebruik.

1. DOELGROEP: 10 - 12 jaar: jonge tieners

WAAR TE VINDEN ?	O.a. het buurthuis, vaak overstap van kinderwerk naar tienerwerk.
PROFIEL	Disco (2 x p.w.); play-back show; uitstapjes; eerste experimenten met sex-rol; meisjes zoeken andere vriendjes (achter op de brommer!); jongens klieren wat op de disco met elkaar en met de meisjes (welke laatste vooral met elkaar dansen).
KORTE PROBLEEM-ANALYSE m.b.t. ALCOHOL	Er is alleen de limonadesoos, de alcohol is "buiten" wel aanwezig, de oudere groep van jongeren is een voorbeeld: aan de bar zitten; meisjes worden door oudere vriendjes geïntroduceerd; proeven aan alcohol: "vies of lekker?"
MOGELIJKE BEINVLOEDING	Begeleide oriëntatie op alcohol bieden: wat is het, gevaren, voordelen/nadelen; met aansprekende voorbeelden komen; instructie-en spelmateriaal als voorlichting hanteren.
DIVERS	Databank met trefwoorden; alcoholmatiging en jonge tieners regelen; panelgroep van ervaren tienerwerkers bevragen op werkmethoden

2. DOELGROEP: 13 t/m 15 jaar: oudere tieners

WAAR TE VINDEN?	O.a. buurthuizen en jongerencentra, op straat
PROFIEL	Overgang naar café-bezoek; op zoek naar spanning en uitdaging; disco; uitstapjes (té gèk); beleven; problemen thuis met gedrag; botsingen op school; rondhangen; winkeldiefstal; vandalisme; viltstiften; roken; soft-drugs; jongens manifesteren zich; meisjes in de bijwagen; in grote steden meisjes kontakt met Turkse en Marokkaanse jongens; meidenwerk reactie op ondergeschoven positie; groepsdruk; groepskultur; de norm is de anti-norm; thuis porno-kijken; sexe-rollen in de groep; imago van het centrum; jongerenwerk in isolement (dat rovershol, die drugs-tent).
KORTE PROBLEEM-ANALYSE m.b.t. ALCOHOL	Alcohol past in experimenteergedrag; meer zakgeld of bijbaantje; alles meemaken; middel in de scene; naast alle andere nieuwe ervaringen; voor de eerste keer dronken worden; 15 jarigen laten gezin steeds meer los, de groep van vrienden/vriendinnen komt ervoor in de plaats.
MOGELIJKE BEINVLOEDING	Attraktieve zelf-testapparaten op uitwerking van alcohol ontwikkelen; schokeffekten (levers op sterk water e.d.) bewerkstelligen; sport en spel aanmoedigen; bereikbaarheid; alcohol beperken, zelf voorbeeld geven; samenwerking met scholen; met ouders in kontakt treden.
DIVERS	Databank, panelgroep bevragen, veilig verkeer inschakelen.

3. DOELGROEP: 16 t/m 21 jaar: adolescenten

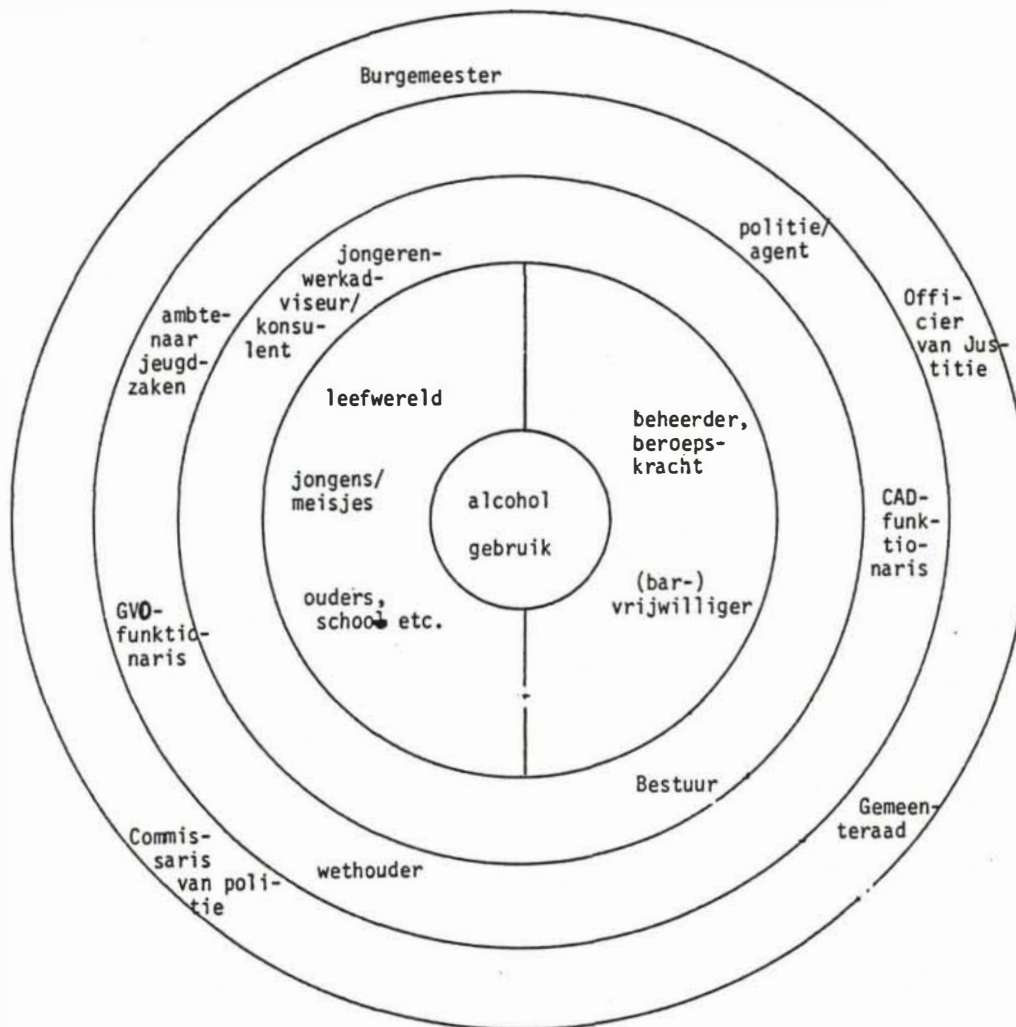
WAAR TE VINDEN ?	Jongerencentra, jeugdcafé's, op straat, winkelcentra
PROFIEL	Weekend-stappers en vaste door-de weekse bezoekers; programma van het centrum richtinggevend; grote mobiliteit (brommer, auto!); stelvorming; aflopen van gelegenheden: daar waar het leuk is; aansluiting op maatschappij krijgt vorm; identiteitsvorming; carrière-uitsplitsing; niet-aansluiters krijgen (geven) problemen; vriend(in)en moeten morgen vroeg op; vaak intense, diepgaande problemen (sexueel, relaties, thuis); hoe ver kunnen we gaan, alles is hectisch.
KORTE PROBLEEM-ANALYSE m.b.t. ALCOHOL	Alcohol belangrijk: als compensatie, gewenning is groot, rijden met drank, ongelukken, meters/kratjes pils, bierestafette, biermarathon, dobbelen om bier, meisjes minder drank, maar wel mooie status drankjes (kiwidrank, etc.); meisjes gaan liever naar nettere disco's, lopen van huis weg (introvertere probleemhantering?); psychosomatische klachten.
MOGELIJKE BEINVLOEDING	Voortdurende feed-back op gedrag geven; body-building promoten; bij hulpverlening alcohol aan de orde stellen; afgestemde activiteiten ontwikkelen (computers, overlevingstochten e.d.); regionale samenwerking met betrekking tot uitgaan regelen; sportieve lifestyle promoten.
DIVERS	Helpen bij persoonsontwikkeling (relaties, werk, thuis); netwerken met andere organisaties opzetten.

4. DOELGROEP 21 t/m 25 jarigen en ouder: jong-volwassenen

WAAR TE VINDEN?	O.a. jongerencentra, café's
PROFIEL	Vaste bezoeker, vrijwilligerstaken (bar-vrijwilligers); soms semi-baantjes (portier, barman, geluidsjongen, beheerder); soms negatieve spiraal: vaste bezoekersgedrag: centrum is van ons; in de bak zitten; geweld; dealen; uitkeringen; bendevorming; implosie; meisjes (?), waar en wat doen ze?
KORTE PROBLEEM-ANALYSE m.b.t. ALCOHOL	Gewoontedrinkers; 30 pilsjes is niets; stamkroeg-effekt; verwijzing naar CAD; zuiging op jongerenwerker om mee te drinken; zelf problemen met drinken als werker; nadrinken met vrijwilligers; "jij hebt genoeg"-probleem; ervaren stille drinkers; norm voor teveel: geen last opleveren voor andere bezoekers; bestuur laat het zitten; isolement van het werk.
MOGELIJKE BEIN-VLOEDING	Voorkomen op een café te lijken; positie geven in het centrum; normen stellen over wenselijk gedrag; persoonsgerichte hulpverlening bieden; konfronteren met ongewenst gedrag.
DIVERS	projekten 25+ zeker gewenst.

BIJLAGE 3 ALCOHOLGEBRUIK IN DE LEEFWERELD VAN JONGEREN

Wie zijn daarbij betrokken?

van dijk & van soomeren bv

postadres: mariotteplein 9 1098 nw amsterdam
kantoor: van diemenstraat 10-12 amsterdam
telefoon: 020-257537-266970

Aan: Gamma
t.a.v. De heer A. Leenders
Postbus 14004
3508 SB Utrecht

Amsterdam, 23 september 1987

Betreft: Offerte WVC hik-projecten

Beste Alex,

Bijgaand onze gezamenlijke offerte en de begeleidende brief die ik vandaag aan WVC verzonden heb.
Het heeft me wel heel wat rekentijd gekost, maar er waren verder geen problemen meer mee.
Ik ben binnen jouw randvoorwaarden gebleven.

Ik neem aan dat jij accoord bent, mochten er nog puntjes zijn dan hoor ik het wel.

Met vriendelijke groet,

Paul van Soomeren

van dijk & van soomeren bv

postadres: mariotteplein 9 1098 nw amsterdam
kantoor: van diemenstraat 10-12 amsterdam
telefoon: 020-257537-266970

Aan: WVC
t.a.v. De heer J. Vollers
Postbus 5406
2280 HK Rijswijk

Amsterdam, 23 september 1987

Betreft: Bijgestelde offerte alcoholmatigingsproefprojecten

Geachte heer Vollers,

Zoals we in ons overleg op 11 september j.l. hebben afgesproken zend ik u bijgaand een bijgestelde offerte voor het opstarten en uitvoeren van enkele alcoholmatigingsproefprojecten.

Het bijgaande stuk overlapt sterk met hetgeen reeds in onze notitie te vinden was ('Enkele ideeën ... etc.'). Ten opzichte van deze notitie zijn de volgende veranderingen doorgevoerd:

- We gaan thans uit van drie cases.
- In de eerste fase zijn enkele taken iets nader gedetailleerd; tevens is hier de check op het bredere lokale draagvlak voor een proefproject opgenomen.
- Gezien het geringere aantal cases zijn overal de tijdsinvesteringen flink teruggebracht; tevens is door Gamma een tariefsmatigingsbeleid toegepast door drie tarieven in te voeren (en vrij veel taken naar de goedkopere zones te schuiven); door Bureau Van Dijk en Van Soomeren is iets dergelijks gedaan door een aantal goedkopere uren op te nemen.

Met deze ingrepen komen we onzes inziens geheel tegemoet aan de (butgetaire) wensen die u op 11 september j.l. op tafel legde. Voor de volledigheid merk ik nog op dat in de bijgaande offerte alleen de kosten van Gamma en Bureau Van Dijk en Van Soomeren zijn begroot. Of er nog sprake is van verdere projectkosten valt thans niet in te schatten. Dit punt hebben we echter op 11 september al besproken.

Zowel Alex Leenders als ik gaan er thans vanuit dat over de bijgaande offerte geen overleg meer nodig is op 28 september 1987. Mocht u dit (voorlopig geplande) overleg toch door laten gaan, wilt u Leenders en mij dan even bellen (desnoods privé in het weekend: Leenders 030-625460/Van Soomeren 020-650026).

Met vriendelijke groet,

Paul van Soomeren

1 Inleiding

In augustus 1987 brachten Gamma en Bureau Van Dijk en Van Soomeren een in opdracht van WVC vervaardigde notitie uit onder de titel 'Enkele ideeën ten behoeve van de ontwikkeling van alcoholpreventieprojecten in het jeugd- en jongerenwerk'. In deze notities werden onder andere enkele plannen gepresenteerd om een aantal proefprojecten op te zetten. Aanvullend op deze plannen presenteren we hier een nadere verfijning van deze plannen. Deze verfijning past binnen de randvoorwaarden die WVC geformuleerd heeft, onder andere qua beschikbaar budget.

2 Opzet van de experimenten

Bij de op te zetten experimenten vormen de gedachten uit de notitie van Gamma en Bureau Van Dijk en Van Soomeren ('Enkele ideeën ...' d.d. augustus 1987) de centrale leidraad.

Doel:

De experimenten zouden onzes inziens een drieledig doel moeten hebben:*

- Het in een concrete situatie uitproberen van de door ons voorgestelde integrale aanpak.

Dit 'uitproberen' heeft enerzijds betrekking op het proces van het project (komt het van de grond, wie doen mee, hoeveel moeite/geld kost het, etc.).

Anderzijds heeft dit 'uitproberen' ook betrekking op het effect van het project (hoeveel 'matiging' levert het project op, wat zijn de neveneffecten, etc.).

Willen we over proces en effect redelijk gefundeerde uitspraken kunnen doen dan is een goede evaluatie absoluut vereist.

- Het ontwikkelen van methodieken, technieken, maatregelen en materialen die elders op lokaal niveau praktisch bruikbaar zijn om vergelijkbare projecten op te zetten.

Het centrale idee is immers dat we de experimenten vrij zwaar begeleiden en evalueren, opdat we daar zoveel van leren (en het geleerde toegankelijk vastleggen) dat men elders het grotendeels zelf af kan.

Ook dit betekent weer dat we de experimenten goed en van nabij moeten volgen (evaluatie!) en dat de kennis vervolgens toegankelijke (bijvoorbeeld in de vorm van handleidingen) vastgelegd wordt. In hoofdstuk 5 spraken we in dit kader over 'Do it yourself kits'.

- Het -middels succesvolle projecten- aan anderen laten zien dat de voorgestelde aanpak het waard is om toegepast te worden. Botweg gezegd: reclame voor deze aanpak.

In feite is dit doel een resultante van het eerste doel en het is daaraan natuurlijk ook ondergeschikt: als 'onze' aanpak niet of slecht werkt, moet -en kan- je er ook geen reclame voor maken.

*- Deze doelen zijn thans nog vrij globaal geformuleerd en behoeven te zijner tijd verfijning.

Aantal cases:

De vraag hoeveel experimenten er idealiter opgezet zouden moeten worden, bleek ook in het vooroverleg moeilijk te beantwoorden.

Aanvankelijk werd uitgegaan van 5 cases. Aangezien dit aantal qua kosten bij nader inzien onhaalbaar bleek, gaan we thans uit van drie cases.

Taakverdeling:

We gaan er vanuit dat de experimentele projecten een vrij zware externe begeleiding, evaluatie en rapportage behoeven*.

Deze kan aangeboden worden van de kant van de makers van deze notitie: Gamma en Bureau Van Dijk en Van Someren.

Een logische taakverdeling lijkt te zijn:

- inhoudelijke projectbegeleiding, methodiek ontwikkeling:

Gamma;

- onderzoekstechnische begeleiding en evaluatie: Bureau Van Dijk en Van Someren.

Op deze wijze wordt het meeste recht gedaan aan de specialisaties van beide participanten. Een aantal taken zal -en kan- echter ongeveer 50/50 verdeeld worden.

Een nadere detaillering treft men overigens aan in de volgende taakomschrijving. Deze taakomschrijving resulteert in een totale inspanning van Gamma van 92 dagen en 81 dagen van Bureau Van Dijk en Van Someren.

3 Taken, tijdsinvestering en kosten

Bij het opzetten, uitvoeren, begeleiden en evalueren van de experimentele proefprojecten komt nogal wat werk kijken. In het onderstaande geven we een globaal overzicht van de belangrijkste werkzaamheden die door externen (Gamma/Bureau Van Dijk en Van Someren) uitgevoerd kunnen worden.

Per taak geven we een globale tijdsindicatie in dagen. Hierbij onderscheiden we in de eerste kolom de dagen voor Gamma en in de tweede kolom de dagen voor Bureau Van Dijk en Van Someren. De gegeven aantallen werkdagen zijn om te zetten in onderzoeks- en begeleidingskosten. Na overleg dat al in een eerder stadium heeft plaatsgevonden met WVC (heer Vollers) is hierbij tot de volgende aangepaste tariefstelling gekomen.

Bureau Van Dijk en Van Someren hanteert grotendeels haar normale tarief van f 1.000,- per dag exclusief B.T.W. (= f 1.200,- inclusief B.T.W.). Op enkele punten bleek het echter mogelijk om taken tegen het goedkopere tarief van f 600,- exclusief B.T.W. (= f 720,- inclusief B.T.W.) te calculeren. Bij deze goedkopere uren betreft het meer uitvoerend werk (enquêtes, gegevens verzamelen).

*= Zie voor een onderbouwing de eerder genoemde notitie 'Enkele ideeën ...' hoofdstuk 4 en paragraaf 7.1.

Gamma kan gezien haar positie wat minder eenvoudig een uur/dag tarief hanteren. Toch is dat in dit geval wel nodig, omdat er anders veel te veel vaagheid sijpelt in het samenwerkingsverband Gamma - Bureau Van Dijk en Van Soomeren. Na intern overleg bij Gamma is besloten om in de 'Gamma dagen' een driedeling aan te brengen naar een hoog tarief (ht f 900,- per dag) een midden tarief (mt f 650,- per dag) en een laag tarief (lt f 400,- per dag)

- Het hoge tarief (f 900,-) staat voor werkzaamheden die op een kwalitatief hoog nivo staan. Dat zijn werkzaamheden zoals overdracht, uitdenken van een aanpak etc.
- Het midden tarief bedraagt f 650,-. Dit staat voor activiteiten waarin meer routinematige elementen een rol spelen. In het onderzoeksvoorstel zijn dit de activiteiten die onder bijvoorbeeld begeleiding vallen.
- Het lage tarief van f 400,- per dag betreft activiteiten die door minder ervaren medewerkers worden uitgevoerd en niet veel expertise vragen. Sommige activiteiten zoals het vergaren van gegevens kunnen gedelegeerd worden naar dergelijke aan te trekken medewerkers.

Door relatief meer dagen op het midden- en lage tarief in te plannen, is zo tevens tegemoet gekomen aan de -uit de WVC -> Gamma subsidie voortvloeiende- wensen die de heer Vollers in een eerder overleg uitte.

De bovenstaande overwegingen resulteren in het volgende overzicht qua dagen investering:

Fase A: opzetten projecten

	Gamma	VD en VS
1 Maken 1 ^e onderzoeksopzet	2 ht	2
- maken definitieve tijd/taken planning naar periode		
- afstemming Gamma- Bureau VD en VS		
- ontwikkeling selectie criteria cases		
- nadere formulering inhoudelijke ideeën over projecten op basis van bestaande stukken		
2 Eerste ruwe selectie cases (+ 10 stuks). Gesprekken ter plekke, overleg, en dergelijke	3 mt	1
Bredere toetsing van het project draagvlak ter plekke bij onder andere gemeente, politie, CAD, etc.		
3 De 1 ^e onderzoeksopzet (zie 1) meer toesnijden op de 'potentiële cases' en een aantal 'project deelname voorwaarden' formuleren ("als u meedoet vereist dat wel dat u ...")	1 ht	1
4 Definitieve selectie cases (we gaan hier uit van 5 cases)	p.m.	p.m.
Toetsmoment: doorgaan of stoppen? Overleg met WVC		
5 Per case een projectplan (doen) maken (wat gaan betrokkenen in deze desbetreffende gemeente doen) Een soort organisatorische 'spoorboekje' of netwerkplan (hoe loopt de planning) Begeleiding hierbij (met name door Gamma: 5x3 dagen)	15 mt/lt	3
6 Vaststelling van de definitieve inhoud van het onderzoek (definitief onderzoeksplan/evaluatiestructuur). De projectplannen per case (zie 5) zijn hier een bijlage bij NB: het onderzoeksplan en de evaluatieopzet kan per case natuurlijk iets anders zijn	3 ht	3
Fase A Subtotaal	<u>24</u>	<u>10</u>

Fase B: onderzoek onder jongeren

Gamma VD en VS

Het eigenlijke onderzoek wordt uitgevoerd door het jongerenwerk ter plekke. Aanvullend is echter het volgende noodzakelijk:

1 Methodologische begeleiding bij het opzetten van het onderzoek en (in mindere mate) bij de uitvoering	3 ht	10+/51t
2 Begeleiding bij inhoudelijke rapportage van elk van de 3 onderzoeken (1 dag redactie per rapportage)	-	3
3 Evaluatie tijdens de rit van deze onderzoeken, uitmondend in een eerste bruikbare concepttekst voor de 1 ^e do it yourself kit ("hoe doe ik onderzoek onder jongeren")	3 ht	5
Fase B Subtotaal	<u>6</u>	<u>23</u>

Fase C: Van onderzoek naar actie

Gamma VD en VS

In deze fase moeten de onderzoeks-uitkomsten en aanbevelingen vertaald worden in concrete maatregelen die in het jongerenwerk en door anderen genomen moeten worden. Een en ander moet resulteren in een lokaal integraal actieplan met betrekking tot alcoholmatiging. Met name deze activiteiten zijn qua tijdsbeslag zeer moeilijk in te schatten.*

De schatting is dan ook enigszins een slag in de lucht:

15mt/lt 5

De beschrijving van het voorgaande proces is voor algemeen gebruik natuurlijk zeer nuttig. De uitkomst wordt daarmee de 2^e do it yourself kit ("hoe kom je tot een reëel uitvoerbaar lokaal actieplan")

6 ht 4

Fase C Subtotaal

35 9

*= Als het onderzoek resulteert in zeer concrete actiepunten en als iedereen meteen aan de slag wil en kan om deze actiepunten uit te voeren is het tijdsbeslag voor iedereen bijna nihil. Helaas: zo werkt het nooit. In de praktijk is meestal heel wat 'trekken en duwen' en heel wat overleg nodig.

Fase D: projectuitvoering/evaluatie

De activiteiten betreffen hier:

1 Het begeleiden van de in uitvoering zijnde projecten

Gamma VD en VS

15 mt/lt -

2 De evaluatie van de projecten

- 3ht/10lt

3 Het maken van een evaluatieverslag in de vorm van de 3^e do it yourself kit ("hoe voert men lokaal een project uit (het proces) en wat levert het op (de effecten)")

6 ht 6

Fase D Subtotaal

21 19

Algemene activiteiten

Begeleidingscommissie/overleg WVC

10 mt 10

Overleg Gamma/Van Dijk en Van

Soomeren

10 mt 10

Per fase schematisch samengevat:

Fase	Dagen				
	Gamma			VD en VS	
	HT	MT	LT	'normaal'	LT
	f 900,-	f 650,-	f 400,-	f 1.200,-	f 720,-
A	6	11	7	10	-
B	6	-	-	18	5
C	6	7	8	9	-
D	6	8	7	9	10
alg.	-	20	-	20	-
Totaal	24	46	22	66	15
Kosten	21.600,-	29.900,-	8.800,-	79.200,-	10.800,-
	60.300,-			90.000,-	

Periode:

We gaan er vanuit dat het geschetste proces in zijn geheel iets meer dan een jaar in beslag zal nemen. Als de start eind 1987 valt, zal de feitelijke projectuitvoering in de zomer van 1988 kunnen aanvangen. De eindevaluatie zal dan waarschijnlijk net in 1989 terecht komen.

Overigens kan met deze planning enigszins geschoven worden.

Vereniging GAMMA
Nieuwegracht 4
Postbus 14004
3508 SB Utrecht
(030) 33 43 14

G A M M A

Rest volgt van de de
andere meeting

Alex

4 A4

GAMMA

LANDELIJKE ORGANISATIE
VOOR
SOCIAAL-CULTUREEL
WERK

Landelijk bureau
vereniging Gamma:
Nieuwegracht 4
Utrecht

Telefoon:
030-33 43 14*

Korrespondentieadres:
Postbus 14004
3508 SB Utrecht

Van Dijk en Van Soomeren,
t.a.v. Paul van Soomeren,
Mariotteplein 9,
1098 NW Amsterdam.

WBRIEF:

NS KENMERK: A1/A1 34521

BETREFT: hijk projekt, lokaties

Utrecht, 20 november 1987

Beste Paul,

De bereidheid, die ik tot nu toe in het werkveld aantref om aan ons projekt mee te doen valt me erg mee. Men wil erg graag op een andere manier gaan werken. Uit het meegestuurde overzichtje is op te maken dat we wat lokatie betreft voor een aantal vragen komen te staan.

Ik noem er een paar:

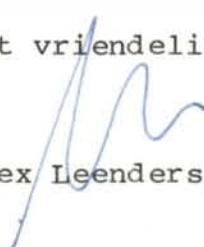
- houden we een spreiding aan over Nederland?
- trekken we ons wat aan van experimenten die in een bepaalde plaats al aan de gang zijn?
- moet er een verdeling zijn van grote stad, middel-grote stad of dorp?
- willen we een regio-benadering, waarbij het dorp of de stad een uitgaansfunctie heeft?
- willen we alleen met beroepskrachten werken of ook met ambulant werkenden die op hun beurt vrijwilligers begeleiden?
- is een 'centrum-problematiek' voor ons te behappen, of is dat meer een vraagstuk voor de Horeca-Nederland?

Stef van Breugel komt mee naar ons gesprek op donderdag a.s. om te bezien of hij mede een stuk uitvoering op zich kan nemen in het Gamma-deel van het onderzoek. Met name is voor hem de planning van de lokale projektplan-
nen in de tijd van belang. Hij zou ze nl.het liefst na elkaar in de tijd uitvoeren.

Wat betreft onze planning voor 16 december heb ik nog drie dagen in week 49 gereserveerd voor het verzamelen van eventuele aanvullende informatie en om te werken aan de rapportage aan WVC.

We zien elkaar donderdag,

Met vriendelijke groeten,

Alex Leenders.

bijlage

cc Stef van Breugel

ALCOHOLMATIGINGSPROEFPROJECTEN

I Het vinden van geschikte lokaties.

Werkwijze

Ik ben begonnen met het 'at random' vragen aan kollega's en konsulenten of ze mij plekken konden aanwijzen waar in Nederland jongeren, zichzelf of anderen in problemen brengen door overmatig alcoholgebruik. Op die manier is er een netwerk van 'verwijzers' ontstaan die me een reeks van informanten hebben opgeleverd. Gaandeweg is er een systematiek bij het zoeken ontstaan. Het heeft me geleerd, dat een proefproject m.i. een kans van slagen heeft, als er op drie nivo's een beweging is te konstaten op het vlak van alcoholpreventie:

onder jongeren, die problemen met alcohol geven
bij de uitvoerende eerste-lijns kaders,
en bij het gemeentelijk apparaat.

onder jongeren

Een probleem waar ik al gauw op ben gestoten is het feit, dat ik niet de jongeren zelf heb gesproken of kunnen observeren. Mijn informanten hadden het altijd of over hun eigen beleid of over waar ze dachten dat jongeren veel dronken. In niet veel gevallen kon de respondent spontaan een wijk of buurt noemen waar men een groep jongeren kon noemen die overmatig dronken. Nu komt dit overeen met onze eerder geformuleerde hypothese dat alcoholgebruik slecht een van de aspecten van het gedrag van jongeren is. Jongeren geven overlast of vertonen op een andere wijze voor hun omgeving hinderlijk gedrag. Overvloedig alcoholgebruik is dan meestal een onderdeel van het als zorgwekkend genoemd gedrag. Ook is hun 'alcohol gedrag' vaak verbonden aan plekken waar alcohol genuttigd wordt, zoals sommige discotheken, jongeren centra of het uitgaanscentrum. Slechts in enkele gevallen werd gezegd dat jongeren zomers nog wel eens in het openbaar een kratje nuttigden.

bij de uitvoerende eerste-lijns kaders

In de meeste gevallen heb ik geprobeerd zo dicht mogelijk bij de personen te komen die daadwerkelijk met jongeren in contact stonden. Doorgaans waren dit jongerenwerkers en soms een buurtwerker die ook jongerenwerk in zijn pakket had. De namen van deze werkers kreeg ik of van de ambtenaren of van konsulenten werkzaam bij een CAD of een begeleidingsorganisatie. Deze informanten waren vaak beter in staat om een beschrijving te geven van het gedrag van jongeren in buurten en wijken. Echter dikwijls

vermengde men de beschrijving van de jongeren met het eigen beleid dat men t.o.v. de jongeren voerde. Dit zou een reden kunnen zijn om in de geselecteerde lokaties ter plekke de verhalen van de respondenten met observatie aan te vullen. Ik vond de betrokkenheid van de uitvoerende werkers bij het onderwerp alcoholpreventie opmerkelijk. Men vond het zeker niet vreemd dat dit onderwerp object van onderzoek zou worden. In nog al wat gevallen achtte men zo'n onderzoek ondersteunend voor het eigen beleid.

Door gebruik te maken van informanten is waarschijnlijk een groep van uitvoerende werkers geselecteerd die zelf met alcoholpreventie aan de slag willen.

bij het gemeentelijk beleid

Bijna alle gemeenten voeren een alcoholbeleid. De grote gemeenten kennen een eigen dienst preventie of GVO, dikwijls een onderdeel van een GGD. In de kleinere gemeenten zijn kommissies of werkgroepen op het onderwerp actief. De ambtenaren, die ik sprak waren behoorlijk geïnteresseerd in een dergelijk onderzoek en sommigen zouden het een goede zaak vinden wanneer in hun gemeente een dergelijk onderzoek plaats zou vinden. Men wilde, als het zover was, dan wel iets van ons horen.

II Mogelijke lokaties.

Hieronder geef ik een aantal plaatsen, die volgens de informanten voor een proefproject in aanmerking zouden komen. De volgende indeling wordt gehanteerd:

lokatie/beschrijving
opmerkingen/beoordeling

Op plaatsen, die al in het begin er enigszins succesvol uitzagen ben ik dieper ingegaan, zodat daar meer gegevens over bekend zijn geworden.

Alphen a/d Rijn.

lokatie en beschrijving

Kontakt gehad met de Westfrieze werkgroep 'jongeren en alcohol' bij monde van:

Ada Schulte, Raad voor het Jeugdbeleid Noord-Holland en Remy Hirarching (arts), Jeugdgezondheidsdienst Hoorn. Remy heeft met een kollega uit Alphen a/d Rijn gesproken, die als schoolarts op het probleem van alcohol-gebruik onder jongeren is gestoten. Zijn naam: Philip de Vries.

De heer de Vries is schoolarts in Alphen en werkt bij de GGD. Hij was aanvankelijk wat aarzelend over mijn verzoek en zou het op prijs stellen als we in een wat definitiever stadium een gesprek

zouden hebben met mevr. Tichelaar-Moerman, zijn direktrice. De gemeente is zelf al bezig met een preventie-nota met de titel 'lusten en lasten', uitgegeven door de GGD. Er draaien projectgroepen 'preventie' en 'vroegtijdige signalering/hulpverlening'. Men is bezig met voorlichting op de basisschool en willen daarna naar het voortgezet onderwijs. Heeft belangstelling maar vraagt zich af wat de rol van een basisgezondheidsdienst kan zijn.

Voor meer lokale informatie verwees hij naar Henk Tangerink, vroeger koördinerend jeugd- en jongerenwerker in dienst bij de gemeente, maar nu meer werkzaam in de functie van beleidsmedewerker. Hij kende twee lokaties, te weten een buurtcentrum, waar jongeren komen uit verschillende buurten van Alphen en een problematiek rond en open jongerencentrum waar een vrijwillig medewerkersgroep betrokken is bij het schenken van alcohol. Adressen wilde hij nu niet noemen, omdat hij voorzag dat in dit stadium de vrijwillige besturen niet in een project zouden stappen. Per slot van rekening kende hij de situatie van binnen uit. Hij vond het belangrijk dat in ieder geval beroepskrachten aan een experiment zouden meedoen. In de twee door hem genoemde lokaties is dat het geval.

opmerkingen/ beoordeling

Hoewel er weinig inzage is verschaft over de problematiek van de jongeren zelf, lijkt Alphen een goede kanshebber. In het gemeentelijk apparaat is een goede dosis bereidheid om aan alcoholproblematiek te werken en Henk Tangerink lijkt me iemand waar goed mee te werken valt.

Bellingwoude

lokatie/beschrijving

In deze plattelandsstreek in Noord-oost Groningen heeft men twee jeugdsozen, die min of meer uitgegroeid zijn tot commerciële horeca-ondernemingen. Iedere jeugdsoos draait een omzet van 2 1/2 ton per jaar. De koördinator is Johan Brommers. Zijn vraag is of men kommercieel moet worden of niet.

opmerking

Deze tip niet verder onderzocht vanwege de toegespitste vraagstelling, die onze aanpak slechts zijdelings raakt. Ook de ligging is niet gunstig te noemen.

Bruinisse

lokatie/beschrijving

Via Jaap Vermeer, konsulent bij het Serviceburo Zeeland de lokatie Bruinisse opgekregen. Er is een jeugdsocieteit, die door vrijwil-

ligers wordt gerund. Er is nu een konflikt met de buurt en het centrum ligt op dit moment stil. Bij de stichting Jeugd-en jongerenwerk Schouwen-Duivenland komt per januari een nieuwe werker in dienst, die als een soort ambulant werkende beroepskracht dit projekt gaat begeleiden. Alcoholgebruik is één van de oorzaken van de problemen in Bruinisse. Plaatselijk kent men de jongeren die de overlast geven, maar men weet niet wat te doen.

opmerkingen/beoordeling

Het Service-buro werkt nauw samen met het CAD zeeland. Men is op vijf plaatsen bezig met een materialenkoffertje, voorlichting aan jeugdsozen te geven.

De verhouding van een ambulant werkende beroepskracht, die begeleiding geeft aan vrijwilligers is voor ons projekt interessant. De stichting geeft tot op heden geen thuis.

Denekamp

lokatie/beschrijving

Via Nico Geurts, CAD Overijssel zou Deze plaats mogelijk een lokatie kunnen zijn. De plaats heeft een regio-funktie, er is een discotheek en een jongerencentrum, 't Fledderhoes genaamd. Er funktioneert een gemeentelijke alcoholmatigingswerkgroep, waarin ook de jongerenwerkster zitting heeft.

opmerkingen/beoordeling

Een belastende faktor is het gegeven dat dit projekt ook tot de projekten van het CAD behoren, waardoor er overlaps kunnen ontstaan. Dit probleem signaleerde ik ook in de gesprekken bij andere 'begeleidende' funktionarissen.

Ook is een vraag of we een lokatie moeten nemen, die een regiofunktie vervuld.

Echt

opmerkingen/beschrijving

Kontakt gelegd met Annemiek Elling, staffunktionaris van het NIAD, het Nederlands Instituut voor Alcohol en Drugs, gevestigd in Utrecht en pas ontstaan uit een fusie van het Swoad, het Nca (blauwe knoop) en de Fza de koepel van alle CAD's. Er bestaat nu een Ned. Vereniging van CAD's (Nvc), die periodiek een preventie-overleg hebben.

Zij adviseerde mij over het plaatsje Echt te bellen met Wil van Grieken, preventie-funktionaris van het CAD Limburg te Maas-tricht. Ook hier is het CAD zelf bezig met een projekt. Echt is een plaatsje waar zogenaamde disco-treinen naar toe rijden met alle gevolgen van dien.

Zij drong sterk aan op samenwerking vooraf als we in Echt iets wilde gaan doen.

Ook via Bowl Limburg kreeg ik geen inzicht in mogelijke lokaties, omdat men liever eerst het onderzoek van de RUL afwachtte.

Eindhoven

lokatie/beschrijving

Kontakt met Don Hansen van de jongerenwerkgroep 'Nieuw-Woensel'. Deze werkgroep doet vanuit de werkgroep bewust iets aan de verandering van de zondagmiddag-kultuur van jongeren. De werkloosheid, die in de wijk twee jaar geleden nog zeer groot was is zo goed als over. Het gedrag van de jongeren van door de week is verschoven naar het weekend. De hele dag blowen en drinken. Hij wil dat patroon doorbreken. Door iets leukers dan alcohol aan te bieden, wil men jongeren een gedragsalternatief aanbieden. Men heeft een fors kultureel programma, aangepast aan de jongeren met een lbo -, of niet afgemaakte schoolopleiding, op de zaterdag en zondag. Gelukkig heeft men niet de verkeerde doelgroep, d.w.z. jongeren die studeren etc. aangetrokken. Eén van de activiteiten was een graffitti-wedstrijd, met de prijsuitreiking op het stadhuis. Hun filosofie is gericht om jongeren met een slechte positie, met een beperkte kultuurparticipatie een aan hen aangepast kultuurprogramma aan te bieden. Ze wijzen het 'sharing'-denken af, waaronder wordt verstaan, dat het mee-drinken en meeblowen door het jongerenwerk een goede zaak zou zijn. De projektgroep werkt vanuit het jongerencentrum 'de Uitwijk' en enige ruimten bij het wijkcentrum. De centra zijn drooggelegd. Men serveert jogo-drinks, dat wil zeggen allerlei gezonde drankh&G ^Pf fit fo4H^@"^P4^D

Eindhoven (vervolg).

De projektgroep werkt vanuit het jongerencentrum 'de Uitwijk' en enige ruimten bij het wijkcentrum. De centra zijn drooggelegd. Men serveert jogo-drinks, dat wil zeggen allerlei gezonde drankjes. Er funktioneert een sportclub en een eetclub. Politie en politiek ondersteunen het gebeuren. Men heeft zelf de beginsituatie van het projekt beschreven.

Het hoofd van de GGD, de heer van der Kamp werkt nog niet echt vanuit een alcoholpreventie-beleid, maar wil vanuit een meer integrale visie alcoholmisbruik onder jongeren aandacht gaan schenken.

Haarlem.

Gebeld met hr. de Graaf van de afdeling sociale zaken en volksgezondheid van de gemeente Haarlem. Op dinsdag 17 november zal een notitie alcoholpreventie publiek zijn. Wil de notitie opsturen. Is geïnteresseerd in een gesprek met ons. Hij verzoekt met de heer Walop, aangesteld als kleine kriminaliteits-funktionaris in kontakt te treden.

De heer Walop uit Haarlem werkt twee jaar in een gemeentelijk kriminaliteits-preventieprojekt. Er wordt op 8 onderdelen een geïntegreerd beleid ontwikkeld, en misschien komt daar volgend jaar een alcoholpreventie beleid bij. Ambtenaar de Graaf van de GG en GD is vanuit 'gezondheid' de trekker. Hij konstateert dat vooral het centrum een 'nat' gebied is, waar nogal wat problemen ontstaan. Hij doet graag mee aan een eventueel experiment. Er is een gemeentelijke projektgroep.

opmerking.

Ik heb met hem de diskussie gevoerd over de voor- en nadelen die verbonden zijn aan het nemen van een centrum als proefgebied. De jongeren komen m.i. van uit de regio en dan is het nodig om het hele uitgaansgebied in kaart te brengen. De heer Walop vond dat een goede gedachte is daar ook in geïnteresseerd.

*andere
de Graaf* → Heer de Graaf belde me met uitleg over de Haarlemse wijk Schalkwijk, een wijk met ca 35.000 inwoners en gebouwd in de jaren zestig. Er is één wijkcentrum, waar jongeren in de leeftijd van 12 t/m 20 komen en bedoeld is voor de gehele wijk. Daarnaast zijn er vier jongerencentra in de verschillende buurten met beroepskrachten voor doorgaans 20 uur. In het wijkjongerencentrum wordt wel alcohol geschonken en dat leidt ertoe dat men nu ook steeds meer in de buurtcentra hetzelfde gaat doen. Ook de bezuinigingen geven aanleiding om meer te gaan schenken. In één jongerencentrum is een flinke bar gekomen, waar 'kinderen die chocomel drinken naast bierdrinkende jongeren van 15,16 jaar komen te zitten'.

Hoogeveen

Gesproken met Dorien Thomassen. Medewerkster van het projekt 'gekooördineerd jongerenwerk' te Hoogeveen. Het projekt is één

7

van de pas door WVC ontwikkelde experimenten 'gekoördineerd
jeugdbeleid'.

Vooraf haar kollega Wessel Rothstegge is belast met het alcohol beleid in Hoogeveen. Er is in Hoogeveen een randgroepenveroorzaking. Die moet over enige tijd overgaan in een nieuw centrum. Het drinkgedrag van de bezoekers is onderwerp van gesprek met een preventie-medewerkster van het CAD Assen en de jongerenwerker. Vraag is hoe er op dit punt een nieuw beleid is te maken, zonder de mensen eruit te werken.

Een gesprek met Wessel gehad. Er is een preventieproject alcohol, dat zich richt op open jongerencentra en wordt gedragen door het CAD Assen en Stip. Hij ziet mogelijkheden voor ons project in met name de kerkdorpen, waar nogal wat buurtwerkers zijn vast komen te zitten in een akkommodatie en waar drankproblemen met jongeren zijn ontstaan.

Zijn project is gericht op een verbreding van de aandacht voor de jeugd (0 t/m 25) en op het doen samenwerken van de verschillende organisaties die zich op deze categorie richten.

Het drinken van jongeren begint volgens hem in het gezin en is sterk cultureel bepaald. Het is soms zo erg, dat de lts op maandagmorgen geen praktische vakken geeft vanwege het risico van ongelukken.

De politie zou een experiment goed kunnen integreren in het nieuwe wijksgewijze opereren.

De heer Lansen, chef voorlichting van de Gemeente Hoogeveen over het gemeentelijk preventie-beleid:

Ongeveer 1 1/2 jaar geleden is er door de RAJA Drenthe een onderzoek in de gemeente onder zwerfjongeren uitgevoerd. Dat bleken er 400 te zijn.

Het zijn jongeren van 13-20 jaar die zich niet thuis voelen bij één of andere welzijnsinstelling of clubhuis. Zomers kunnen ze nog wel eens met een kratje bier op straat zitten.

In de gemeente is een experiment gekoördineerd jeugdbeleid aan de gang. De bedoeling is om organisaties meer rondom jongeren te laten samenwerken.

Er is in de gemeente niet sprake van een specifiek alcoholpreventie beleid. De politie staat erom bekend dat men zo ongeveer 'de strengste alcoholcontroles van Nederland' kent. Er is experimenteel een zogenaamd 'vrij sluitingsuur' ingesteld. Dit voorkomt, zo blijkt, ongewenste concentraties van jongeren in de binnenstad.

Oss — valt af.

De heer Manders, hoofd van de afdeling preventie van de gemeente Oss : De gemeente heeft onlangs een eigen versie van 'Samenleving en criminaliteit' geproduceerd. Hierin wordt ook aandacht besteed aan alcohol. Er wordt binnenkort een stuurgroepje ingesteld die het beleid moet gaan uitwerken.

Het jongerencentrum heeft invloed naar de gehele stad. Het jongerencentrum lijkt wel eens op een samenbundeling van 5 café's.

In het weekend is er wel eens sprake van overlast, maar dat behoort mede tot de verantwoordelijkheid van de zaken die alcohol schenken.

3

Jan Cryns, koordinator van OJCOSS: in het eigen centrum niet zoveel problemen, mede doordat in het verleden de soosavonden min of meer zijn afgeschaft en de gemeente toen bereid is geweest om meer te gaan subsidiëren. In de disko's kan het weleens uit de hand lopen doordat jongeren voorafgaand aan het stappen geld lappen en vervolgens 'meters' en 'kratjes' bestellen. Zijn stelling voor de gemeente Oss luidt echter: er zijn hier meer jongeren in de problemen vanwege een gokverslaving, dan door alcoholgebruik'.

niet happy

Kaatsheuvel — *nee dus m.i.?*

Harrie Balvers uit Kaatsheuvel gebeld. Twee weken geleden heeft hij in het bestuur gekonstateerd, dat alcoholpreventie mogelijk één van de nieuwe zaken is die zijn aan te pakken. In de drie jongerencentra, die in de gemeente door vrijwilligers gedraaid worden, wordt gekonstateerd, dat er flink gedronken wordt. Men konkurreert zelfs met elkaar wat betreft de prijs van een biertje.

Jongeren werken om in het weekend te drinken, zo wordt gekonstateerd. De gemeente doet niet veel aan een preventiebeleid. Harrie is ambulant jongerenopbouwwerker en werkt in een team met nog drie kollega's.

Verder informatie uit:

Helmond. Directeur van de St. Welzijsbevordering Helmond is Sietze Ferwerda. Er is een wijkopbouwwerker in Helmond-Noord een beruchte nieuwbouwwijk. Bert Habraken, werkzaam in de Terp.

Oosterhout. Er zijn nogal wat beheerders die problemen met jongeren hebben, die overmatig drinken.

? | Capelle a/d IJssel. Er is daar een jongerencentrum met een op ons gebied actieve jongerenwerker. Gemeente geïnteresseerd.

nee dus

Twente. Genoemd door CAD Overijssel: Almelo, Enschede, Oldenzaal. Eindhoven (vervolg).

~~De projectgroep werkt vanuit het jongerencentrum 'de Uitwijk' en enige ruimten bij het wijkcentrum. De centra zijn drooggelegd. Men serveert jogo-drinks, dat wil zeggen allerlei gezonde drankjes. Er funktioneert een sportclub en een eetclub. Politie en politiek ondersteunen het gebeuren. Men heeft zelf de beginsituatie van het projekt beschreven.~~

~~Het hoofd van de GGD, de heer van der Kamp werkt nog niet echt vanuit een alcoholpreventie-beleid, maar wil vanuit een meer integrale visie alcoholmisbruik onder jongeren aandacht gaan schenken.~~

~~Haarlem.~~

~~Gebeld met hr. de Graaf van de afdeling sociale zaken en volksgezondheid van de gemeente Haarlem. Op dinsdag 17 november zal een notitie alcoholpreventie publiek zijn. Wil de notitie opsturen. Is geïnteresseerd in een gesprek met ons.~~

9

Hij verzoekt met de heer Walop, aangesteld als kleine kriminaliteits-funktionaris in kontakt te treden.

De heer Walop uit Haarlem werkt twee jaar in een gemeentelijk kriminaliteits-preventieprojekt. Er wordt op 8 onderdelen een geïntegreerd beleid ontwikkeld, en misschien komt daar volgend jaar een alcoholpreventie beleid bij. Ambtenaar de Graaf van de GG en GD is vanuit 'gezondheid' de trekker. Hij konstateert dat vooral het centrum een 'nat' gebied is, waar nogal wat problemen ontstaan. Hij doet graag mee aan een eventueel experiment. Er is een gemeentelijke projektgroep.

opmerking.

Ik heb met hem de diskussie gevoerd over de voor- en nadelen die verbonden zijn aan het nemen van een centrum als proefgebied. De jongeren komen m.i. van uit de regio en dan is het nodig om het hele uitgaansgebied in kaart te brengen. De heer Walop vond dat een goede gedachte is daar ook in geïnteresseerd.

Heer de Graaf belde me met uitleg over de Haarlemse wijk Schalkwijk, een wijk met ca 35.000 inwoners en gebouwd in de jaren zestig. Er is één wijkcentrum, waar jongeren in de leeftijd van 12 t/m 20 komen en bedoeld is voor de gehele wijk. Daarnaast zijn er vier jongerencentra in de verschillende buurten met beroepskrachten voor doorgaans 20 uur. In het wijkjongerencentrum wordt wel alcohol geschonken en dat leidt ertoe dat men nu ook steeds meer in de buurtcentra hetzelfde gaat doen. Ook de bezuinigingen geven aanleiding om meer te gaan schenken. In één jongerencentrum is een flinke bar gekomen, waar 'kinderen die chocomel drinken naast bierdrinkende jongeren van 15,16 jaar komen te zitten'.

Hoogeveen

Gesproken met Dorien Thomassen. Medewerkster van het projekt 'gekoördineerd jongerenwerk' te Hoogeveen. Het projekt is één van de pas door WVC ontwikkelde experimenten 'gekoördineerd jeugdbeleid'.

Vooraf haar kollega Wessel Rothstegge is belast met het alcohol beleid in Hoogeveen. Er is in Hoogeveen een randgroepenverzekering. Die moet over enige tijd overgaan in een nieuw centrum. Het drinkgedrag van de bezoekers is onderwerp van gesprek met een preventie-medewerkster van het CAD Assen en de jongerenwerker. Vraag is hoe er op dit punt een nieuw beleid is te maken, zonder de mensen eruit te werken.

Een gesprek met Wessel gehad. Er is een preventieprojekt alcohol, dat zich richt op open jongerencentra en wordt gedragen door het CAD Assen en Stip. Hij ziet mogelijkheden voor ons projekt in met name de kerkdorpen, waar nogal wat buurtwerkers zijn vast komen te zitten in een accommodatie en waar drankproblemen met jongeren zijn ontstaan. Zijn projekt is gericht op een verbreding van de aandacht voor de jeugd (0 t/m 25) en op het doen samenwerken van de verschillende organisaties die zich op deze categorie richten.

Het drinken van jongeren begint volgens hem in het gezin en is sterk cultureel bepaald. Het is soms zo erg, dat de lts op maandagmorgen geen praktische vakken geeft vanwege het risico van ongelukken.

De politie zou een experiment goed kunnen integreren in het nieuwe wijksgewijze opereren.

De heer Lansen, chef voorlichting van de Gemeente Hoogeveen over het gemeentelijk preventie-beleid:

Ongeveer 1 1/2 jaar geleden is er door de RAJA Drenthe een onderzoek in de gemeente onder zwervjongeren uitgevoerd. Dat bleken er 400 te zijn.

Het zijn jongeren van 13-20 jaar die zich niet thuis voelen bij één of andere welzijnsinstelling of clubhuis. Zomers kunnen ze nog wel eens met een kratje bier op straat zitten.

In de gemeente is een experiment gekoördineerd jeugdbeleid aan de gang. De bedoeling is om organisaties meer rondom jongeren te laten samenwerken.

Er is in de gemeente niet sprake van een specifiek alcoholpreventie beleid. De politie staat erom bekend dat men zo ongeveer 'de strengste alcoholcontrôles van Nederland' kent. Er is experimenteel een zogenaamd 'vrij sluitingsuur' ingesteld. Dit voorkomt, zo blijkt, ongewenste concentraties van jongeren in de binnenstad.

Oss

De heer Manders, hoofd van de afdeling preventie van de gemeente Oss : De gemeente heeft onlangs een eigen versie van 'Samenleving en kriminaliteit' geproduceerd. Hierin wordt ook aandacht besteed aan alcohol. Er wordt binnenkort een stuurgroepje ingesteld die het beleid moet gaan uitwerken.

Het jongerencentrum heeft invloed naar de gehele stad. Het jongerencentrum lijkt wel eens op een samenbundeling van 5 café's.

In het weekend is er wel eens sprake van overlast, maar dat behoort mede tot de verantwoordelijkheid van de zaken die alcohol schenken.

Jan Cryns, koordinator van OJCOSS: in het eigen centrum niet zoveel problemen, mede doordat in het verleden de soosavonden min of meer zijn afgeschaft en de gemeente toen bereid is geweest om meer te gaan subsidiëren. In de disko's kan het weleens uit de hand lopen doordat jongeren voorafgaand aan het stappen geld lappen en vervolgens 'meters' en 'kratjes' bestellen.

Zijn stelling voor de gemeente Oss luidt echter: er zijn hier meer jongeren in de problemen vanwege een gokverslaving, dan door alcoholgebruik'.

Kaatsheuvel

Harrie Balvers uit Kaatsheuvel gebeld. Twee weken geleden heeft hij in het bestuur gekonstateerd, dat alcoholpreventie mogelijk één van de nieuwe zaken is die zijn aan te pakken. In de drie jongerencentra, die in de gemeente door vrijwilligers gedraaid worden, wordt gekonstateerd, dat er flink gedronken wordt. Men konkurreert zelfs met elkaar wat betreft de prijs van een biertje.

Jongeren werken om in het weekend te drinken, zo wordt geconstateerd. De gemeente doet niet veel aan een preventiebeleid. Harrie is ambulant jongerenopbouwwerker en werkt in een team met nog drie kollega's.

Verder informatie uit:

Helmond. Directeur van de St. Welzijsbevordering Helmond is Sietze Ferwerda. Er is een wijkopbouwwerker in Helmond-Noord een beruchte nieuwbouwwijk. Bert Habraken, werkzaam in de Terp.

Oosterhout. Er zijn nogal wat beheerders die problemen met jongeren hebben, die overmatig drinken.

Capelle a/d IJssel. Er is daar een jongerencentrum met een op ons gebied actieve jongerenwerker. Gemeente geïnteresseerd.

Twente. Genoemd door CAD Overijssel: Almelo, Enschede, Oldenzaal.

(1)

- Stef van Breugel

Eens week

rechten

- methodisch ond.
- leidend & onder
- copywrite

- Dit gesprek (doel) : intake fase volgend jaar

inhoud

beschrijving

→ wat schijft Alex daar

beschrijvend deel : • project plan

- fase (do it yourself)

hit

• begeleiding Alex /

Natavis Stef

Stimuler Alex

(2)

Kandidaten

will j.w. actief?

geenante?

reig?

H'lem

Hoogveen

Capelle

al

JW wil die
actief

Gemeente

Oreig

Alphen

~~Zeeband~~

~~Eindhoven~~

*

H'lem

*

Hogerveen

Capelle.

?

+